

Rotsoord: mag het misschien wat groener en inclusiever?

Een analyse en 6 aanbevelingen

Martijn Duineveld en Roel During

Een rapport van de Wageningse Wetenschapswinkel, # 385

Inhoudsopgave

Rotsoord: mag het misschien wat groener en inclusiever?	1
Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Rotsoord: monument voor het post-crisis tijdperk?	6
Wat is Rotsoord?	8
Rotsoord: + en - punten	10
De transformatie van Rotsoord	11
Publiek of privaat?	12
In- en uitsluiting: iedereen is welkom maar...	13
De toekomst van Rotsoord: Huboord?	14
Ch- ch- Changes... turn and face the strange	15

Inleiding

Burgers ontplooiën steeds vaker zelf maatschappelijke initiatieven om hun leefomgeving te verbeteren, omdat ze vinden dat de overheid of de markt het laat afweten. Deze behartiging van buurtbelangen wordt steeds professioneler en zichtbaarder. Overheden op hun beurt willen bewoners steeds beter bij de planning, vormgeving en onderhoud van de stad betrekken. Zo ook in Utrecht, de snelst groeiende stad van Nederland waar op 30 juni 2016 een brede vertegenwoordiging in de Utrechtse gemeenteraad motie 99 aannam. Deze motie droeg het college aan om maatschappelijke waarde in gebiedsontwikkeling mee te nemen.

De aanjager van deze motie was een groep Utrechters die zich organiseren onder de naam de Utrechtse Ruimtemakers. Zij bemoeien zich gevraagd en ongevraagd met de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad Utrecht. Ook initiëren ze projecten, schrijven ze essays, blogs en pamfletten en zetten ze zich actief in voor organische gebiedsontwikkeling waarbij burgers, overheden en projectontwikkelaars samen werken aan de inrichting en herinrichting van wijken en buurten in Utrecht. Een van de voorbeeldprojecten is het Stadsinitiatief Rotsoord. Rotsoord is, zo vinden de Ruimtemakers, al jaren een uniek 'rafelrandje', net buiten het centrum van Utrecht. Het wordt van oudsher gekenmerkt door bedrijvigheid en wisselende bestemmingen. In het gebied zijn vele partijen actief, met name op cultureel gebied. Zo zit muziekcentrum De Helling er en heeft de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht zich hier recent gevestigd. In het verlengde daarvan wordt Rotsoord gezien als een broedplaats voor creatieve ondernemers en lokale initiatieven.

Echter, door stijgende prijzen van woningen en kantoren en grootschalige woningbouw in het gebied, verdwijnen, volgens de Ruimtemakers van Stadsinitiatief Rotsoord, de rafelrandjes en de oorspronkelijke ruimte voor experiment en kruisbestuiving naar de achtergrond.

Private ondernemers bepalen in toenemende mate de ontwikkeling van de publieke ruimte. Er lijkt vooral waarde te worden gecreëerd voor en door eigenaren en investeerders, waarbij de ruimtelijke waarden van andere gebruikers onder druk komt te staan. Stadsinitiatief Rotsoord wil Rotsoord daarom graag op een flexibele, organische manier verder ontwikkelen, vanuit betrokkenheid in en met het gebied van ondernemers, gebruikers, initiatiefnemers en bewoners.

Dit wetenschapswinkelproject genaamd 'ROTS' heeft dan ook als doel om kennis en instrumenten te leveren die kunnen bijdragen aan het succes van het stadsinitiatief in Rotsoord. Met het project ROTS willen we meervoudige waardecreatie, eigenaarschap en dialoog bevorderen door permanente interactie met eigenaars, gebruikers en bewoners. In dit boekje dragen we bij aan deze doelstelling door in kaart te brengen:

- Wie zich het gebied toe-eigent, zowel formeel als informeel;
- Welke waarden deze verschillende gebruikers/eigenaren aan Rotsoord toekennen;
- Welke betekenissen Rotsoord heeft voor de omliggende buurten.

Om deze vragen te beantwoorden hebben we studenten gevraagd de observaties en mengingen van de gebruikers van Rotsoord in kaart te brengen, zodat daar bij toekomstige ontwikkelingen rekening mee gehouden kan worden. Hiervoor hebben zij rond de 70 interviews, gesprekken en observaties gedaan.

6 aanbevelingen

Aan de hand van de interviews en eerdere analyses van de studenten verkennen we de betekenissen die Rotsoord heeft voor in- en omwonenden en andere gebruikers. We kijken ook hoe Rotsoord wordt toegeëigend door verschillende groepen mensen. Hieruit leiden we zes aanbevelingen af die de Utrechtse Ruimtemakers en andere partijen kunnen helpen hun ideeën over de toekomst van Rotsoord verder te ontwikkelen. We hopen dat het boekje een aanzet tot verdere discussie en wellicht ook actie kan zijn.

Rotsoord: monument voor het post-crisis tijdperk?

Geografen maken onderscheid tussen het begrip ruimte en het begrip plek. Ruimte is objectief en meetbaar. Je kunt het uitdrukken in vierkante meters. Het begrip plek verwijst naar de betekenisvolle ruimte. Het is ruimte zoals deze wordt geobserveerd, ervaren en gebruikt door mensen. Het is een kunstmatig onderscheid, want het meten van de ruimte, het objectiveren daarvan is ook gebaseerd op sociale conventies. Geen enkele ruimte of plek of omgeving bestaat onafhankelijk van onze relatie daartoe. Rotsoord, net als andere locaties, bestaat niet als universele categorie, het bestaat in veelvoud.

Voor Martijn, een van de auteurs, was Rotsoord lange tijd een plek aan de overkant, een uitzicht. Een paar keer per maand bezoekt hij zijn goede vrienden die in de naast Rotsoord gelegen Amaliastraat wonen. Voordat station Vaartsche Rijn werd gebouwd liep hij altijd vanaf Utrecht centraal naar hun bescheiden arbeidershuisje. Aan het eind van de straat, aan de overkant van de Leidsche Vaart, is de Watertoren zichtbaar, die sinds een paar jaar prachtig oplicht. Door zijn betrokkenheid bij het wetenschapswinkelproject ROTS is hij vanaf 2017 ook regelmatig op bezoek geweest in Rotsoord. Het komt op hem over als een wat rommelig gebiedje met een paar lelijke kantoren uit de jaren negentig die de ingang van het gebied ontsieren, oude loodsen, nieuwbouw en gebouwen in aanbouw. De publieke ruimte ervaart hij als behoorlijk stenig. Het ontwerp – als er al een ontwerp aan ten grondslag heeft gelegen – lijkt alle principes over duurzaam, natuur-inclusief en landschapssensitief aan zijn laars te lappen.

Martijn zou graag langs de Leidsche Vaart wandelen, maar die gronden zijn zo te zien grotendeels privaat. Ze bestaan uit achtertuinen, terrasjes en een aantal gebouwen die tot aan het water zijn gebouwd. De terrasjes zitten in de zomer vol met een ogenschijnlijk uniform publiek van studenten en voormalige studenten. Dat valt hem op

omdat hij het niet had verwacht; in de omliggende buurten wonen mensen van allerlei verschillende afkomsten. Als hij even verder doorloopt komt hij in een groener gedeelte van Rotsoord. Er is een moestuin, een boomgaard en een soort van kinderboerderij met vogelkooitjes en een paar geiten. Het oogt sympathiek rommelig. Je kunt er kiezen uit 5000 soorten thee en ze serveren een goede tosti. Op de kaart heet ook dit Rotsoord maar het is totaal anders van karakter dan het gedeelte met de kantoren en de flats. In het verder behoorlijk versteende Utrecht is het een oase, waarvan je zou willen dat het nooit meer verandert.

Voor de andere auteur, Roel, is Rotsoord een plek van herinnering aan het Utrecht van vijftig jaar geleden. Als hij door Rotsoord loopt dwalen zijn gedachten af naar zijn familie, die hier een warmoezerij had. Onbewust zoekt hij naar het oude, naar de sfeer van het Utrecht uit zijn basisschoolperiode, toen hij een schooltuintje had naast het spoor. Dit tuintje lag vlak bij Rotsoord, aan de overkant van de Briljantlaan. In de buurt van de Watertoren voelt het vertrouwd, hier is naar zijn idee weinig veranderd in de loop der tijd, maar zeker weten doet hij dat niet. De nieuwbouw kan hem niet bekoren, omdat hij op geen enkele manier een lijn door de tijd kan aanbrengen die logischerwijs daarheen leidt. Hij zoekt naar een plek van waaruit hij Rotsoord kan overzien, om dan maar de hedendaagse logica te ontdekken. Die is niet te vinden en dus ontstaat er een gemengd gevoel van vertrouwdheid en vervreemding. De aanwezigheid van hipsters helpt dan niet echt, want die begrijpt hij niet goed. Niks dramatisch allemaal. Het gevoel dat hij wel vaker heeft bij een rommelzolder in de ruimtelijke ordening. Er is van alles en er is niks. Het is mooi in zijn lelijkheid en de plaatselijke schoonheid heeft te lijden onder het lelijke.

Voor Roel is Rotsoord een symbool van het post-crisis tijdperk. Leegstand en nieuwbouw wisselen elkaar af zonder enig kwaliteitsbesef. Ze laten zie hoe blij de projectontwikkelaar en de gemeente waren dat er weer iets gebouwd kon worden na jaren van stagnatie. Bouwen zonder barrières, zonder ambities en pretenties en in het geheel niet inspeland op de kwaliteit van de plek. Ongetwijfeld liggen hier des-

ondanks nog steeds vele herinneringen van vele generaties, en ook een woud aan mogelijkheden voor de toekomstige. En voor de mensen die er nu wonen ligt er een grote opgave. Hoe kan je een lokale samenleving vormen, met onderlinge samenhang en een duidelijke identiteit, als het gebied zelf zulke grote contrasten bevat? Het grootste contrast is dan niet tussen arm en rijk of tussen laag- en hoogopgeleid, maar tussen mensen die zich terugtrekken op het eilandje van hun eigen woning en mensen die onderdeel willen uitmaken van een sociaal netwerk, die willen bouwen aan een buurtgevoel en ook bereid zijn om hun burens te helpen. Hoe groot is eigenlijk het verschil tussen de hotelgast en de bewoner van een nieuwbouwwoning die niet buiten komt?

En zo zouden we nog wel even door kunnen gaan, maar hoe belangrijk zijn deze observaties, hoe belangrijk zijn deze meningen? Met ons zijn er vele anderen die sporadisch of vaak gebruik maken van Rotsoord, die er wonen, werken, en recreëren. Wat zij vinden van Rotsoord kan relevant zijn om te weten, aangezien Rotsoord in de afgelopen jaren grote transformaties heeft doorgemaakt en net als andere plekken altijd zal blijven veranderen. Zelfs als er niks gebeurt, dan zal het verval intreden.

Wat is Rotsoord?

Op de kaarten van de gemeente Utrecht zit Rotsoord eruit als een helder afgebakend gebied gelegen tussen de Rivierenwijk en de wijk Tolsteeg. Bovenaan wordt het begrensd door het nieuwe station Vaartsche Rijn, gebouwd op 1 minuut treinreizen van Utrecht Centraal.

Mensen leven niet in kaarten. De landen, steden, dorpen, zoals die worden voorgesteld in atlanten, op Google Maps en in beleidsrapporten, zijn niet noodzakelijk de eenheden die mensen ervaren als ze zich door plekken bewegen of eraan denken. De mensen die we voor dit onderzoek spraken hebben verschillende ideeën over wat Rotsoord is en sommigen vroegen zich af wat het überhaupt was. En bovenal

bestaat het voor iedereen op een net iets andere manier. Voor sommigen is Rotsoord voornamelijk de kinderboerderij en onderdeel van Tolsteeg, voor anderen zijn het de terrasjes. Of ze kennen Rotsoord van de Pastoe Fabriek of van Nieuw Rotsoord of De Helling of de school. Voor een deel van de mensen die we aanspraken op het Smaragdplein bestaat Rotsoord niet. Ze hadden er nog nooit van gehoord.

De heldere afbakening op de kaart staat in contrast met de door bewoners en gebruikers ervaren variatie in sfeer en stadsbeeld. Een wandeling dwars door Rotsoord is volgens sommigen ongeveer gevarieerd als een wandeling van randje Overvecht naar de binnenstad. Alles komt langs en er is weinig samenhang. Dat maakt het gebied voor sommigen chaotisch, spannend en vooral interessant. Er is nog een andere reden waarom die afbakening weinigzeggend is. Rotsoord vervult vooral een mengelmoes van functies voor de stad. Wat in de binnenstad niet kan, kan in Rotsoord wel. In de binnenstad is geen kinderboerderij. En in de binnenstad heerst nergens de doelloosheid die je op sommige plekken van Rotsoord wel kan vinden. Dat geeft rust en stimuleert de creativiteit. Een opgroeiend kind uit Tolsteeg kan hier goed uit de voeten want er is nog niet voor hem bedacht wat hij er kan doen.

Aanbeveling 1: Timmer Rotsoord niet vast als plek op de kaart

Een heldere begrenzing van de ruimte heeft vele voordelen, voor beleid, voor city marketing, om eenduidigheid voor te stellen en complexiteit te reduceren. Maar een formele begrenzing kan ook in de weg zitten, omdat het niet aansluit bij de beleving van de gebruikers en de bewoners. Vanuit strategische of functionele motieven kan het soms handig zijn om de grenzen los te laten. Stel, er komt geld vrij om de Rivierenbuurt te vergroenen, dan kan het handig zijn om Rotsoord als deel van de Rivierenbuurt voor te stellen. Als een buurt of wijk nu een heel sterke eigen identiteit heeft of ontwikkelt, dan is er veel voor te zeggen om het als een eigenstandig iets te zien. Maar wat als die buurt dat niet heeft? En wat nu als de stad als geheel ook geen duidelijke identiteit heeft? Dan ontstaan er kansen om eigenheid te ontwikkelen.

Rotsoord: + en - punten

Uit de interviews blijkt veel waardering voor Rotsoord. Sommigen mensen klinken zelfs een beetje verliefd. Ze noemen dan het groene gedeelte, de aanwezigheid van creatieve industrie en ook de cafés en restaurants. Een aantal van de nieuwe bewoners hebben zich de plek snel eigen gemaakt en voelen zich nu al thuis. Ze vinden de buurt gezellig en zeggen dat er een goede sfeer hangt. Het water/de Leidsche Vaart wordt opvallend vaak genoemd als iets positiefs. Daarbij vielen termen als upcoming, hip, levendig, jong, ruig. Ook het feit dat het industriële verleden – hier en daar – nog zichtbaar is, wordt erg gewaardeerd. Kinderboerderij Nieuw Rotsoord wordt genoemd als een fijne, ietwat rommelige, multiculturele plek. Dat Rotsoord heel goed bereikbaar is, dichtbij het centrum gelegen is maar er toch los van staat, vinden mensen ook erg fijn. Een aantal mensen klaagden juist over de matige bereikbaarheid van Rotsoord.

Het benzinstation noemen sommige mensen lelijk. Het zou ook niet bij Rotsoord passen. Rotsoord is immers duurzaam en een benzinstation is een teken van het tegendeel. Sommige geïnterviewden vinden dat de nadruk iets te veel ligt op vrijetijd en ze missen alledaagse voorzieningen, zoals een supermarkt. Ook mist Rotsoord voor een deel van hen karakter, of een eigen identiteit. De door de Ruimtemakers voorgestelde extra brug tussen de Rivierenwijk en Rotsoord wordt toegejuicht.

Aanbeveling 2: wiens waarden versterken we?

Wat van waarde is voor de een is waardeloos voor een ander. Waarden hangen samen met het gebruik dat mensen kunnen maken van de ruimte. Universele waarden bestaan niet dus op het moment dat je de waarden voor de een versterkt ga je automatisch voorbij aan die van een ander. Voor Utrechtse Ruimtemakers is de vraag niet zozeer 'hoe kunnen we de waarden van Rotsoord versterken' maar veel meer: wiens waarden versterken we? Gaan we ons inzetten voor een ruimte die grotendeels in handen is van commerciële partijen en daarmee bijdragen aan de waarden van vastgoed? Of zetten we ons in voor die plekken

die in handen zijn van de gemeente? Of allebei? Er zullen per definitie verliezers zijn. De utopie van de een is de dystopie van de ander.

De transformatie van Rotsoord

Ooit, zo leerden we van een geïnterviewde, was Rotsoord samen met de omliggende buurten een van de armste delen van Utrecht. Er stonden veel steenfabrieken en pas in de jaren 50 van de twintigste eeuw werden er waterleidingen aangelegd. Vroeger kon je er nergens een kop koffie bestellen. Daarvoor moest je naar het centrum. Waar nu de kinderboerderij is zat een wasserette met een hoge schoorsteen. Rotsoord was een stuk ruiger vroeger. Er zat een Harley Davidson motorclub en er was een soort van woonwagenkamp en een alternatieve bar genaamd Klein Berlijn.

Recent is er veel veranderd. Voor sommigen is Rotsoord een stuk dynamischer en levendiger geworden. Oude gebouwen zijn gesloopt en er is nieuwbouw voor in de plaats gekomen. Klein Berlijn en LE:EN zijn van locatie veranderd. De ruigheid van het oude Rotsoord is nog zichtbaar, maar je moet wel je best doen. Het echte oude Utrecht is aan het verdwijnen, verzuchten sommigen. Naar mate je verder van het centrum vandaan bent, is er weinig meer van te herkennen. Eén ding is niet veranderd. De Oude Watertoren is nog steeds een herkenningspunt dat ver boven Rotsoord uitsteekt en in de wijde omgeving zichtbaar is. Ook de Pastoefabriek wordt gezien als een baken van onveranderlijkheid.

Aanbeveling 3. Behoud de laatste rafels

Geschiedenissen en herinneringen spelen, al dan niet bewust, altijd een rol in de waarneming en de waardering van plekken. Hoe gladgestreken door de nieuwe ontwikkelingen delen van Rotsoord ook moge zijn, het oude, ruige Rotsoord, is voor sommige bewoners nog altijd reëel. Waar de een het rauwe element mist, zijn anderen blij dat ze eindelijk van die 'oude troep' af zijn. In Nederland zijn monumenten

wettelijk beschermd tegen sloop, maar veel van de oude gebouwen en structuren zijn weerloos. Sommige projectontwikkelaars en gemeentes beginnen graag met een onbeschreven blad en voor je het weet zijn alle referentiepunten aan wat ooit was weg. Een deel van Rotsoord zou je vanuit een erfgoedperspectief al kunnen opgeven, het is al te laat, te veel opgepoetst, maar er is nog steeds veel erfgoed te vinden. Zolang de formele bescherming uitblijft zou het behoud van dit erfgoed een belangrijke prioriteit kunnen zijn voor de Ruimtemakers. Behoud de laatste rafels van wat ooit een rafelrandje was.

Publiek of privaat?

De spanning tussen publieke en private ruimte is door verschillende mensen die we spraken niet onopgemerkt gebleven. Soms wordt er met borden aangegeven dat iets privéterrein is en dat is niet uitnodigend. Soms is het voor mensen even zoeken of iets publiek of privéterrein is. Vaak is het ook heel helder. De cafés en de terrasjes eromheen zijn privaat en je kunt er niet zitten zonder iets te bestellen. De toegankelijkheid van Rotsoord is volgens sommigen ook beperkt doordat het gebied nog altijd relatief veel vandalisme en inbraken kent.

Aanbeveling 4. Maak Rotsoord zoveel mogelijk een publieke ruimte

De ogenschijnlijk publieke ruimte van Rotsoord, zeker op de Trip, is voor een deel in privébezit. Het publieke gedeelte van Rotsoord, Nieuw Rotsoord en de gronden daaromheen zijn van de gemeente, maar deze gebieden zijn grotendeels omsloten door een wirwar van hekken. Voor de Ruimtemakers zou het interessant kunnen zijn om te onderzoeken of en hoe de nu private gronden weer publiek gemaakt kunnen worden. Dan kan de gemeente de regie voeren over de invulling daarvan. Voor Nieuw Rotsoord impliceert het publiek maken vooral het weghalen van de hekken en het groene gebied een stuk toegankelijker maken. Veiligheid kan worden verhoogd door woningen te plaatsen, zodat het 'natuurlijk' toezicht op de publieke ruimte toeneemt.

In- en uitsluiting: iedereen is welkom maar...

...sommigen voelen zich meer welkom dan anderen.

Van een bewoonster van de Trip leren we dat ze daar kan wonen omdat ze aan de eisen voldoet. Volgens haar zou het toelatingsbeleid ervoor zorgen dat de Trip bevolkt wordt door een specifieke demografische groep en dat veel andere daardoor worden uitgesloten. Door de grootte van het appartement trekt het vooral alleenstaanden, leerden we, stelletjes en gezinnen zijn daardoor in de minderheid. Sommige bewoners van Rotsoord zien het als een exclusieve plek waar veel hetzelfde soort mensen zijn.

Het is volgens een deel van de mensen die we spraken het moeilijk om op Rotsoord een balans te vinden tussen de nieuwe ontwikkelingen en het creëren van een plek waar eenieder zich thuis voelt. Ook het opschonen van de buurt draagt volgens sommigen bij aan het uitsluiten van bepaalde groepen mensen. Gentrificatie en segregatie liggen op de loer en volgens enkelen zijn deze processen al een realiteit. Gesprekken met mensen op het nabijgelegen Smaragdplein, wat ogenschijnlijk een grotere culturele, etnische en sociaal-economische diversiteit kent dan Rotsoord, bevestigen de observaties dat Rotsoord een wat eenzijdig publiek kent. Veel van de horecagelegenheden sluiten ook niet aan bij de religieuze achtergrond van sommige mensen (kort door de bocht en enorm, tegen het problematische aan, generaliserend: moslims drinken geen alcohol). Een uitzondering is Nieuw Rotsoord, waar veel mensen met jonge kinderen gebruik van maken.

Aanbeveling 5. Maak Rotsoord inclusiever en diverser

Het neerhalen van een muur die de bevolking in sommige delen van de wereld van elkaar scheidt zou een oplossing kunnen zijn voor segregatie en andere vormen van uitsluiting. In het geval van Rotsoord lijkt de processen van toe-eigening en uitsluiting een stuk complexer: een mix van economische, culturele, etnische en symbolische factoren heeft als

resultaat dat met name de Trip een nogal homogene groep gebruikers kent. Mocht dit als probleem worden herkend, dan kan het interessant zijn om te kijken naar oplossingen. Voor een deel kan de Trip diverser worden door het aanbod aan restaurants en winkels gevarieerder te maken. De geprivatiseerde plint lijkt nu vooral cafés en restaurants aan te trekken. Een oplossing kan ook zijn minder in te zetten op een nogal hipsterachtige invulling van creatieve industrie. De dure nieuwe gebouwen en de privatisering van een deel van de publieke ruimte zorgt ervoor dat alternatieve vormen van innovatie door de hoge huren niet mogelijk zijn. Als je voornamelijk jonge welvarende mensen met een MacBook op schoot flat whites ziet drinken, dan kan de vraag worden gesteld of dit de spannende, echt creatieve en innovatieve creatieve industrie is. Hier zou een belangrijk agendapunt voor de ruimtemakers kunnen liggen: bewaak de laatste restanten niet markt-conforme creativiteit en deprivatiseer de publieke ruimte en delen van de nieuwe bebouwing.

De toekomst van Rotsoord: Huboord?

Er wordt een hotel gebouwd op Rotsoord, pal naast het nieuwe station Vaartsche Rijn. Sommigen van de geïnterviewden vragen zich af of de toeristen veel overlast zullen gaan geven. Een aantal bewoners vragen zich af of Utrecht straks niet net als Amsterdam wordt: te veel toeristen. Te druk, te commercieel.

Wat de toekomst brengen zal weet niemand. Maar Rotsoord zal blijven veranderen, net als Utrecht, net als Nederland, net als de hele wereld. Het hotel op Rotsoord is interessant omdat het een symbool is voor Utrecht als mobiliteitsstad. Een stad die vooral knooppunt is van wegen en het spoor. Het hotel kan het begin zijn van een Rotsoord waar een deel van de aanwezige mensen slechts tijdelijk verblijven en zich zullen gaan verhouden tot de mensen die er voor langere periode verblijven, of die er regelmatig terugkeren. Het kan nieuwe dynamiek

opleveren, maar ook versterken wat Rotsoord volgens enkele geïnterviewden al aan het worden is: een fijne plek voor ons soort mensen. Het hotel is ook symbool voor een Utrecht dat misschien steeds meer een buitenwijk van Amsterdam gaat worden. De toeristen gaan naar Amsterdam, maar slapen en betalen toeristenbelasting in Utrecht. Win-win? Of is Amsterdam een voorbode van wat Utrecht te wachten staat. Zoals filmploegen in Dordrecht plaatjes schieten om het vooroorlogse Rotterdam te verbeelden, zo kan Utrecht weleens worden als het Amsterdam voordat het massatoerisme er greep op had. Voor je het weet draagt dit unique selling point bij aan de verdere toeristificatie van Utrecht. Een droom voor de een, een nachtmerrie voor de ander.

Aanbeveling 6. Maak van Rotsoord (g)een Rotshub

De Utrechtse Ruimtemakers zien de plekken waar zij mee bezig zijn als eenheden waar de waarden die worden toegekend door de gebruikers versterkt zouden kunnen worden. Het perspectief dat een plek deels het resultaat is van het komen en gaan van mensen, dat het een hub is in een netwerk van mensen en plekken en dat het voor een deel gedefinieerd en bepaald wordt door zaken die buiten de plek liggen, is een perspectief dat wellicht verder onderzocht kan worden.

Ch- ch- Changes... turn and face the strange

Elke Ruimtemaker mag gelukkig zelf bepalen wat de problemen en oplossingen zijn en welke doelen hij/zij nastreeft. Gebaseerd op gesprekken met een deel van de gebruikers, bewoners en omwonenden van Rotsoord hebben we een aantal problemen geprobeerd te identificeren die wij het oppakken waard vinden, in het volle besef dat er net zoveel problemen zijn als probleemhouders, dat zowel de waargenomen problemen als de oplossingen constant aan verandering onderhevig zijn.

Hoe Rotsoord zich zal gaan ontwikkelen, als eenheid of als eenheid in naam alleen, ligt mede besloten in de toekomstige betekenissen die deze buurt zal hebben voor zijn inwoners en bezoekers. Het toekennen van betekenissen gaat hand in hand met het betrokken zijn bij veranderingen.

Het verder uitsluiten van mensen en activiteiten en daarmee ook uitsluiting van hun betekenissen, kan vervreemding in de hand werken. Dat kan leiden tot een gebied met een gebrek aan informeel eigenaarschap en buurtgevoel, een gebied dat enkel bezocht wordt door mensen; zelfs als ze er wonen. Hoe efficiënt een overheid ook kan werken en hoe planmatig en kostenefficiënt een projectontwikkelaar ook zijn gebouwen neerzet, het is nodig om liefst veel ruimte te bieden aan het samen invulling geven en bouwen aan de kwaliteit van de buurt. Maar daarvoor moet de buurt ook wel ontdekt (kunnen) worden. Het is maar de vraag of alle betekenissen van Rotsoord nu ontdekt zijn en meedoen in het samen stad maken. Er komt meer bij kijken dan participatie in de plannen die de gemeente en projectontwikkelaars ontwikkelen.

Zie: www.wur.nl/wetenschapswinkel voor bronvermeldingen/hyperlinks.

Colofon

Titel

Rotsoord: mag het misschien wat groener en inclusiever?

Trefwoorden

De waarde van plekken; rafelrand; burgers; stadsmakers,

Keywords

Sense of place; liminal spaces; citizens;

Opdrachtgever

Stadsinitiatief Rotsoord (Utrecht)

Projectuitvoering

Martijn Duineveld, Roel During, Sanne Aue, Andrea Fulgenzi, Bingyao Wang, Dicky Fransisco Simanjuntak, Ezra Litjens, Maria Uosukainen, Melanie van Schriek en Pamela Hall

Verantwoording

Dit rapport is voor een deel gebaseerd op en bevat tekstfragmenten uit het WUR ACT rapport 2018 genaamd: *'The 'hidden stories' of Rotsoord. Co-creating the urban future of Utrecht: mapping the multiple meanings to stimulate a sustainable transition.'*
Geschreven door: Andrea Fulgenzi, Bingyao Wang, Dicky Fransisco Simanjuntak, Ezra Litjens, Maria Uosukainen, Melanie van Schriek, en Pamela Hall.

Projectcoördinatie

Martijn Duineveld en Roel During

Financiële ondersteuning

Wetenschapswinkel, Wageningen University & Research

Begeleidingscommissie

Marit Overbeek (Stichting Stadsinitiatief Utrecht; Utrechtse Stadsmakers); Arjan Biemans (Stichting Stadsinitiatief Utrecht; Utrechtse Stadsmakers); Has Bakker (raadslid D66); Angelique Jacobs (Directeur Nieuw Rotsoord, 'de kinderboerderij'); Frits Velthuijs (Wijkbureau van de Gemeente Utrecht); Martijn Duineveld (Culturele Geografie, Wageningen University & Research); Gerard Straver (Wetenschapswinkel, Wageningen University & Research); Roel During (Wageningen Environmental Research, Wageningen University & Research)

Vormgeving

Wageningen University & Research, Communication Services

Druk

RICOH, 's-Hertogenbosch

Bronvermelding

Verspreiding van het rapport en overname van gedeelten eruit worden aangemoedigd, mits voorzien van deugdelijke bronvermelding

DOI

<https://doi.org/10.18174/515655>

Rapportnummer 358

Auteurs

Martijn Duineveld en Roel During

Wageningen, April 2020

Opdrachtgever

Stichting Stadsinitiatief Utrecht

De Wageningse Wetenschapswinkel is onderdeel van
Wageningen University & Research

Wageningen University & Research

Wetenschapswinkel

Postbus 9101

6700 HB Wageningen

(0317) 48 39 08

wetenschapswinkel@wur.nl

Maatschappelijke organisaties zoals burgerinitiatieven, verenigingen en belangengroepen die niet over voldoende financiële middelen beschikken, kunnen met onderzoeksvragen terecht bij de Wageningen Wetenschapswinkel. Deze biedt ondersteuning bij de realisatie van onderzoeksprojecten. Aanvragen moeten aansluiten bij de werkgebieden van Wageningen University & Research: duurzame landbouw, voeding en gezondheid, een leefbare groene ruimte en maatschappelijke veranderingsprocessen.

